

Nozokomiální infekce

Healthcare Associated Infections (HAI) Infekce spojené se zdravotní péčí

Eliška Bébrová

Nozokomiální infekce

Systemové nebo lokalizované infekce, které prokazatelně nebyly přítomny při přijetí do nemocnice a jež propukly nejdříve za 48 hodin po přijetí nebo do 48 hodin po propuštění
Infekce vzniknou v příčinné souvislosti pacienta a zdravotní péče

Jsou časté a je možno jim ,byť omezeně, předcházet

Zvyšují mortalitu

Projevují se významně na ceně dlouhodobé hospitalizace

Nozokomiální infekce

nemocniční prostředí - pacienti, personál, pomůcky, přístroje, roztoky bakterie, často multirezistentní (MDR) v důsledku selekčního tlaku používaných antibiotik

Zdroj původců NI

endogenní (převažující)

a) primárně z původní vlastní „donesené“ mikroflóry pacienta, z fyziologických rezervoárů

b) sekundárně z mikroflóry nemocničního prostředí, která kolonizovala pacienta jak ve fyziologických rezervoárech, tak i „arteficiálních“ (katétrů močové, intravaskulární, apod.)

exogenní zdrojem infekce není kolonizující vlastní mikroflóra pacienta, ale mikroflóra zavedená z prostředí

Nozokomiální infekce

**Hlavní původci
bakterie**

G+ koky

G – tyčinky

**stafylokoky, enterokoky,
enterobaktérie :**

**klebsiely, enterobaktery, E.coli.
proteové kmeny, serácie**

g- nefermentující tyčinky:

pseudomonády, acinetobaktery,

houby **Candida sp., Aspergillus sp., Pneumocystis jirovecii**

viry **noroviry, rotaviry, respirační viry, RS viry** (Respiratory Syncytial Virus)

viry hep.C, B, HIV

paraziti **zákožka svrabová**

Nozokomiální infekce

problémy s rezistencí

Enterobakterie

Klebsiella pneumoniae

Enterobacter sp.

E. coli

Serratia sp.

Producenti betalaktamáz (ESBL, Amp C), karbapenemáz (KPC, NMD, OXA) nově gen MCR 1 !
(rezistence ke colistinu)

G-nefermentující tyčinky

Pseudomonas aeruginosa

Acinetobacter sp

MDR kmeny, jen COL a AMI C

G+ koky

S. aureus MRSA

Enterococcus faecalis

Enterococcus faecium

všechny betalaktamy R
obvykle VAN,COT,LNZ,TGC C
VRSA !, CAVE linezolid
VRE (vankomycin R)

Nozokomiální infekce

Faktory určující stupeň rizika

základní onemocnění

vyžadující intenzivní péči

- těžký kritický stav
s poruchou vědomí
- polytrauma
- krevní ztráty
- ztráta spontánní toalety dýchacích cest

- komunitní infekce (PN, PNKR)
se septickým průběhem
- opožděná kvalifikovaná pomoc

predispozice ke komplikacím

- věk
- senioři nad 65 let
  - novorozenci s nízkou PV

komorbidity a jejich zvládnutí

- CHOPN, ICHS
DM,CF,RA
- cirrhosa, nefropatie
- onkogenní, abusus
aj.poruchy imunity
- neuropsychiatrická onem.

Nozokomiální infekce

Faktory určující stupeň rizika

- chirurgický výkon nebo jiné invazivní výkony, doba, rozsah výkonu, komplikace, cizorodé náhrady, drenáže,
- UPV – endotracheální rourky
- monitorování, léky, odběry - intravaskulární katétry
- nutrice, fluidothoraxy - nazogastrické sondy, hrudní drenáže
- monitorování diurézy, dysfunkce močení - dlouhodobě zavedené močové katétry (uretrální, epicystostomické, ureterální, nefrostomické, dialyzační katétry)
- opakovaná, dlouhodobá antibiotická terapie širokospektrými preparáty - kolonizace rezistentními bakteriemi či houbami

PROTO VÝZNAMNĚ NÁCHYLNÍ PRO ROZVOJ NOZOKOMIÁLNÍCH INFEKČÍ JSOU PACIENTI V INTENZIVNÍ PÉČI (JIP, ARO)

Nozokomiální infekce

nozokomiálních infekcí **častá exacerbace**,
vyžadujících **opakovanou antibiotickou terapii**
s další selekcí rezistentních až multirezistentních kmenů

Vysoké riziko vyústění do sepse a septického šoku

úloha mikrobiologa vždy ve spolupráci s klinikem !

včasná etiologická diagnostika dostupnými metodami, **indikace odběrů**
v úvodu **včasná neodkladná empirická volba antibiotika**, **později cílená**
s rozvahou o farmakokinetice

(absorpce, distribuce, metabolismus, eliminace) a farmakodynamice (dávky a jejich hladiny ve tkáních a tělních tekutinách) preparátu, o clearance ledvin, jater, o toleranci a interakcích s jinými léky,

Nozokomiální infekce

Infekce respiračního traktu

ventilátorové pneumonie (VAP)

10-15 %

Infekce krevního řečiště

katérové infekce

10 %

(intravaskulární invaze – CŽK, arteriální, dialyzační)

Infekce v místě chirurgického výkonu

35 %

Infekce močových cest a ledvin

ABU, cystitidy, pyelonefritidy

25 % - 40 %

Infekce GIT

Clostridium difficile infection (CDI)

60 % nozokom.průjmů

Infekce měkkých tkání

Dekubity

? %

Nozokomiální infekce

Infekce respiračního traktu

ventilátorové pneumonie (VAP) 86 % pneumonií je spojeno s umělou plicní ventilací, ETR (endotracheální kanyla)

RTG, CT plic, klinické symptomy, hnisavý tracheální aspirát

Mikrobiologická dg

Mikroskopie a kultivace aspirátu z bronchoskopie ,popř z odsátí tracheálního aspirátu, odběr hemokultur !!! VAP často pod obrazem sepse !

Etiologie:

enterobaktérie *Klebsiella pneumoniae*, *Enterobacter*,

g- nefermentující tyčinky *P.aeruginosa*, *Acinetobacter baumannii*

g+koky *S.aureus*, vč. MRSA

Nozokomiální infekce

Terapie : ATB vhodná k léčbě
ventilátorových pneumonií

Enterobakterie

cefalosporiny 3.-.4.gen
ureidopenicilin
popř v kombinaci s AMG

Enterobaktérie s produkcí ESBL
Karbapenem, popř s amikacinem,
s produkcí karbapenemázy
amikacin, colistin
nové ATB ceftazidim/ avibaktam

P.aeruginosa

ceftazidim+ AMG
ureidopenicilin+AMG
nebo + ciprofloxacin
karbapenem

MDR kmeny

amikacin, colistin

nové ATB ceftolozan/tazobaktam

Acinetobacter sp. MDR

amikacin, colistin, tigecyklin

S.aureus MRSA vankomycin, linezolid

Nozokomiální infekce

Infekce krevního řečiště

katérové infekce

87 % infekcí krevního řečiště je spojeno s intravaskulárním katétrem

Obvykle do v. subklavia (CŽK), jiné do arterie femoralis, popř. dialyzační

Komplikace: tromboflebitida, endokarditidu, sepse

Patogeneze:

Kolonizace kožními bakteriemi na povrchu katétru v místě zavedení, biofilm !!!

S. epidermidis, S. aureus

Kolonizace hematogenní cestou ze vzdáleného zdroje

Enterobaktérie, enterokoky, pseudomonády, acinetobaktérie kandidy

lokální zarudnutí v místě zavedení katétru, teploty, náhle zhoršení klinického obrazu, bakteriémie !!!

Nozokomiální infekce

Mikrobiologická dg

Odebrat hemokultury !! ze dvou různých míst : z periferie a z katétru

Odstranit katétr, poslat ke kultivaci

odstříhnout špičku katétru v délce 5cm do sterilní zkumavky

a) metoda dle Makiho: otisková metoda, kolonizace na povrchu katétru

b) sonikace katétru : uvolní intraluminárně uložené bakterie do bujónu

Nozokomiální infekce

Terapie : ATB vhodná k léčbě
katérových infekcí

antibiotika obvykle nevyžadují katérové infekce vyvolané koaguláza negativními stafylokoky, pokud nejsou doprovázeny žádnými komplikacemi, stačí odstranit infikovaný katétr. V případě komplikace je lékem volby vankomycin

Infekce způsobené kmeny *S.aureus*, enterobaktériemi, pseudomonádami, acinetobaktery a kandidami jsou vždy přeléčeny cíleně dle antibiogramu.

Nozokomiální infekce

S.aureus oxacilin *MRSA* kmeny vankomycin

enterobaktérie

cefalosporiny 3.-.4.gen

ureidopenicilin

AMG

enterobaktérie s produkcí ESBL

karbapenem,

s produkcí karbapenemázy

amikacin, colistin

P.aeruginosa

ceftazidim

ureidopenicilin

ciprofloxacin

karbapenem

MDR kmeny

amikacin, colistin

Acinetobacter sp. MDR

amikacin, colistin, tigecyklin

Nozokomiální infekce

Infekce močových cest a ledvin

95 % infekcí močových cest je spojeno s močovým katétrem
významný faktor délka doby zavedení

Patogeneze: kolonizace močových katétrů , **biofilm !**

G- tyčinky /**enterobaktérie**

E. coli, *Klebsiella pneumoniae*, *Enterobacter* ,

P.aeruginosa,

klinické symptomy (pyurie, teplota)

Mikrobiologická dg : kultivace moči s kvantitativně významnou bakteriurií

Terapie : ATB se léčí **pouze symptomatické infekce !** Pouhá bakteriurie bez symptomů se neléčí !

Při podezření na urosepsi odebrat hemokultury!!!

Nozokomiální infekce

Terapie : ATB vhodná k léčbě močových infekcí

Dle výsledku citlivosti:

Enterobaktérie

aminopeniciliny + inhibitor

cefalosporiny 3.-4.gen

ureidopenicilin (piperacilin /tazobactam)

aminoglykosidy (AMG)

enterobaktérie s produkcí ESBL

karbapenem, amikacin, colistin

s produkcí karbapenemázy amikacin, colistin

P.aeruginosa

ceftazidim

ureidopenicilin

aminoglykosidy

ciprofloxacin

karbapenem

MDR kmeny

amikacin, colistin

Nozokomiální infekce

Infekce v místě chirurgického výkonu(ChV)

Infekce v místě chirurgického výkonu(ChV) tzv. infekce operačních ran

rizika vzniku souvisí : s místem prováděného výkonu – je sterilní ? nebo přirozený rezervoár bakteriální mikroflóry ?
(endogenní zdroj)

aktuální stav viability tkání, implantace cizorodých materiálů (náhrady chlopní, kloubů, sítky při plastice kýly)

závažností prováděného výkonu(rozsah, čas, peroperační komplikace(větší krvácení)

epidemiologická situace operačního prostředí a prostředí předoperační a pooperační péče , prostředí sálu , nástroje, ruce personálu (exogenní zdroj)

Rozvoji infekce v místě chirurgického výkonu

Předchází

mikrobiální kontaminace během zákroku.

většina operačních ran je kontaminována bakteriemi, ale pouze malá část výkonů je komplikována rozvojem klinicky manifestní infekce, díky účinné přirozené obranyschopnosti

tři důležité faktory ovlivňující, zda kontaminace povede k manifestní infekci: **dávka** bakteriální kontaminace, **virulence** bakterií a **odolnost** pacienta.

Pravděpodobnost infekce vzrůstá úměrně s počtem a virulencí bakterií.

Významným faktorem rozvoje infekce v místě ChV je nedodržení pravidel krátkodobé ATB profylaxe k výkonu (tzv. chráněné koagulum): volby preparátu, velikosti dávky a počtu podaných dávek.

22.11.2019

Nejčastější infekce v místě ChV a etiologie

Neurochirurgické výkony **stafylokoky** (infekce ran, infekce drénů)

ORL a stomatochirurgické operační výkony (na laryngu, čelistní výkony, aj.)
streptokoky, stafylokoky, enterobakterie, anaeroby

Chirurgie hrudní a kardiologické problematiky

stafylokoky, streptokoky, enterobakterie, kandidy (infekce ran a drénů, chlopňových náhrad)

Chirurgie GIT

jícen, žaludek **enterobakterie, kandidy**

tenké a především tlusté střevo

enterobakterie, enterokoky, anaerobní bakterie (operační rány, kůže a podkoží, fasciitidy, peritonitidy)

Chirurgie

oblasti malé pánve

enterobakterie, enterokoky, anaerobní bakterie (viz GIT)

Nozokomiální infekce

Infekce měkkých tkání

Nozokomiální infekce

Obvykle chronické rány

dekubity

nehojící se chirurgické rány

Chronické rány jsou prakticky vždy kolonizovány mnohočetným bakteriemi ,tzv.polymikrobiální infekce.

Chronická kolonizace je rezervoárem.....možné manifestní infekce

Bakterie chronických ran

Polymikrobiální flóra obvykle v **biofilmu** :

- *Staphylococcus aureus*, vč. MRSA
- stafylokoky koaguláza negativní, korynebakterie
- *Enterococcus sp.*
- enterobakterie (klebsiely, *Escherichia coli*, *Proteus sp.* aj.)
- *Pseudomonas aeruginosa*, *Acinetobacter sp.*
- v hloubce měkkých tkání anaerobní bakterie

Laboratorní diagnostika

odběr vzorků zásadně před lokálním ošetřením

U chronických ran pouhý stěr z povrchu defektu nám řekne jen o povrchové kolonizaci ,to co je v hloubce defektu nám neprozradí

proto ke kultivaci: vzorek tkáně z excize, z nekrektomie popř. z jiné chirurgické intervence (aspirát)

Laboratorní diagnostika

- tekutý obsah, aspirát, odebraný do injekční stříkačky na jedno použití bez vzduchového sloupce, konus zakrytý plastovou zátkou, tzv. anaerobní systém
- kousky tkáně ve sterilní zkumavce
- stěr, tampón zanořen vždy do transportního media (Amies, Stuart)

mikroskopie

kultivace

aerobní, anaerobní kultivace

při obrazu probíhající sepse odběr hemokultur !!!!

Nozokomiální infekce

obtížné řešení

TÝMOVÁ PRÁCE !!!!!!! kliník, mikrobiolog,
nemocniční epidemiolog

dodržování hygieny rukou bariérových opatření kontroly prostředí
identifikace pacientů kolonizovaných rezistentními kmeny
a izolační režim

vyhledávání rezistentních kmenů

mikrobiologické podklady, hlášení výsledků výskytu nozokomiálních kmenů
surveillance (dohled) používání ATB

zkušenosti v kontrole nozokomiálních infekcí (NI), vypracované
smysluplné doporučené postupy při řešení NI